

sygn. akt II Ca 1835/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Ewa Blumczyńska

Protokolant: p.o. stażysty Daria Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie

w dniu 15 marca 2022 r.

sprawy z wniosku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

przy uczestnictwie K. K. (1), M. K., J. M. i Z. M.

o zasiedzenie

na skutek apelacji wniesionej przez uczestników

od postanowienia Sądu Rejonowego w Rawiczu

z dnia 9 sierpnia 2021 r.

sygn. akt I Ns 332/20

postanawia:

I. oddalić apelację;

II. zasądzić od uczestników na rzecz wnioskodawcy kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa radcowskiego w postępowaniu apelacyjnym.

Ewa Blumczyńska

UZASADNIENIE

Wnioskiem nadanym w Urzędzie Pocztowym w dniu 28 grudnia 2018r. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. wnosił o stwierdzenie, że nabył w dniu 31 grudnia 2010 r. przez zasiedzenie prawo służebności przesyłu w złej wierze, w stosunku do istniejących urządzeń energetycznych znajdujących się na nieruchomości :

1). uczestników J. M. i Z. M. :

- dz. nr (...) położonych w W., gm. B. zapisanych w KW (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Rawiczu,

- dz. nr (...) położonej w W., gm. B. zapisanej w KW (...) Sądu Rejonowego w Rawiczu

stanowiącej fragment linii średniego napięcia SN 15 kV relacji B. – K. polegające na władaniu, używaniu, korzystaniu i pobieraniu pożytków z urządzeń elektroenergetycznych (przesył energii) oraz prawie swobodnego dostępu do tych urządzeń pracowników służb eksploatacyjnych w celu usuwania drobnych awarii, wykonywania bieżących

prac eksploatacyjnych i konserwacyjnych oraz wprowadzaniu i wyprowadzaniu nowych obwodów energetycznych z urządzeń już istniejących, w tym przyłączaniu do sieci energetycznej nowych podmiotów z istniejącej infrastruktury przesyłowej;

2) K. K. (1) i M. K. :

- dz. nr (...) położonych w W., gm. B. zapisanych w KW (...) Sądu Rejonowego w Rawiczu,

- dz. nr (...) położonych w W., gm. B. zapisanych w KW (...) Sądu Rejonowego w Rawiczu

stanowiącej fragment linii niskiego napięcia nN 0,4 KV polegające na władaniu, używaniu, korzystaniu i pobieraniu pożytków z urządzeń elektroenergetycznych oraz prawie swobodnego dostępu do tych urządzeń pracowników służb eksploatacyjnych w celu usuwania drobnych awarii, wykonywania bieżących prac eksploatacyjnych i konserwacyjnych oraz wprowadzaniu i wyprowadzaniu nowych obwodów energetycznych z urządzeń już istniejących, w tym przyłączaniu do sieci energetycznej nowych podmiotów z istniejącej infrastruktury przesyłowej.

Nadto o obciążenie uczestników kosztami postępowania wg. norm przepisanych.

W uzasadnieniu swego żądania wnioskodawca powołując się na stanowisko Sądu Okręgowego wyrażonego w sprawie toczącej się z powództwa uczestników postępowania o usunięcie urządzeń elektroenergetycznych (XV Ca 812/15 i XV Ca 1104/17) podniósł, że obie linie w aktualnym przebiegu wybudowano w latach 1980 – 1981 i wobec niemożliwości ustalenia dokładnej daty rozpoczęcia prac, przyjąć można dzień 31 grudnia 1980r. Przy tym, że jest właścicielem urządzeń energetycznych przebiegających przez powyższe nieruchomości oraz, iż korzysta z nich w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, a jego służby techniczne dokonują okresowych oględzin urządzeń, usuwając na bieżąco drobne awarie i naprawy. Wnioskodawca twierdził, że taki sposób korzystania z nieruchomości uczestników nie wymaga utrzymywania stałych dróg dojazdowych, albowiem w przypadku ewentualnej szkody powstałej w związku z prowadzonymi pracami, jest ona na bieżąco rekompensowana właścicielom.

Uczestnicy postępowania wnosili o oddalenie wniosku i zasądzenie od wnioskodawcy na ich rzecz kosztów postępowania.

Uzasadniając swoje stanowisko uczestnicy wskazali, że o ile wnioskodawca przedstawił dowody podmiotowych przekształceń swoich poprzedników prawnych, to jednak nie wykazał, jakoby doszło do przeniesienia posiadania spornej służebności. Przy tym, że wnioskodawca nie przedstawił dowodu, że po 01 lutym 1989r. przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem prawnym wnioskodawcy uzyskało skuteczne od Skarbu Państwa posiadanie prawa którego wykonywanie mogło zmierzać do jego zasiedzenia. Jednocześnie, że nie można uznać, że możliwe jest doliczenie okresu posiadania poprzednika prawnego w obliczu zaniechania udowodnienia przeniesienia posiadania. W ocenie uczestników powyższe skutkowało koniecznością uznania, że uwłaszczone przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem prawnym wnioskodawcy, dopiero z dnia 05 grudnia 1990 r. rozpoczęło posiadanie ewentualnego prawa, które nabyło w sposób pierwotny, bez uwzględnienia dotychczasowego okresu posiadania dokonywanego się na rzecz Skarbu Państwa, wobec czego z uwagi na jego złą wiarę, nie upłynął termin wymagany dla zasiedzenia służebności. Stąd niezależnie od tego, w którym roku urządzenia energetyczne zostały posadowione na nieruchomościach powodów, bieg terminu ewentualnego zasiedzenia biegnie najwcześniej od dnia pierwotnego wejścia w posiadanie przez poprzednika prawnego wnioskodawcy czyli od dnia 05 grudnia 1990r.

Postanowieniem z dnia 26 lipca 2019r. Sąd Rejonowy w Rawiczu oddalił wniosek i kosztami postępowania obciążył strony w zakresie przez nie poniesionym.

Na skutek apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 22 września 2020r. uchylił powyższe orzeczenie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Rawiczu do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w Rawiczu postanowieniem z dnia 09 sierpnia 2021r. :

1. stwierdził, że wnioskodawca nabył w dniu 31 grudnia 2010r. przez zasiedzenie służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z urządzenia elektroenergetycznego, które stanowi fragment linii średniego napięcia SN 15 kV relacji B.-K. - zgodnie z jego przeznaczeniem i w zakresie przestrzennym określonym przez opinie biegłego K. K. (2) z maja 2021r. dołączoną do akt sprawy jako k.226 – 238, którą czyni się integralną częścią niniejszego postanowienia – znajdującego się na nieruchomościach które stanowią następujące działki:

- działki nr (...) położone w W., gm. B., dla których prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz

- działka nr (...) położona w W., gm. B., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...);

2. stwierdził, że wnioskodawca nabył w dniu 31 grudnia 2010r. przez zasiedzenie służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z urządzenia elektroenergetycznego, które stanowi fragment linii niskiego napięcia nN 0,4 kV - zgodnie z jego przeznaczeniem i w zakresie przestrzennym określonym przez opinie biegłego K. K. (2) z maja 2021r. dołączoną do akt sprawy jako k.226 – 238, którą czyni się integralną częścią niniejszego postanowienia – znajdującego się na nieruchomościach które stanowią następujące działki:

- działki nr (...) położone w W., gm. B., dla których prowadzona jest księga wieczysta nr (...) oraz

- działki nr (...) położone w W., gm. B., dla których prowadzona jest księga wieczysta nr (...);

3. uiszczonymi kosztami postępowania obciążył strony w zakresie przez nie poniesionym.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego:

(...) Sp. z o.o. jest właścicielem urządzeń energetycznych przebiegających przez nieruchomości położone w W. (gm. B.), oznaczone geodezyjnie jako działki nr (...) (KW (...) SR Rawicz) i nr (...) (KW (...) SR Rawicz). Urządzenia te stanowią fragment linii średniego napięcia SN 15kV relacji B. - K.. Działki (...) - zgodnie z prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Rawiczu KW (...) oraz działka (...) - zgodnie z KW (...), stanowią własność uczestników postępowania J. i Z. M..

Ponadto wnioskodawca jest właścicielem urządzeń energetycznych - również w W. - stanowiących fragment linii niskiego napięcia nN 0,4 kV. Linia ta przebiega przez działki uczestników postępowania K. i M. K. o nr (...), zapisanych w KW (...) Sądu Rejonowego w Rawiczu. Linia niskiego napięcia biegnie nadto przez działki J. i Z. M. o nr (...), dla których w tut. Sądzie prowadzona jest KW nr (...).

Na dz. nr (...) występuje sieć elektroenergetyczna niskiego napięcia (NN 0,4kV) w układzie płaskim o długości linii 48,30 m, bez słupów i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 1,4 m.

Na dz. nr (...) występuje sieć elektroenergetyczna niskiego napięcia (NN 0,4kV) w układzie płaskim o długości linii 61,00 m, z dwoma pojedynczymi betonowymi słupami i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 1,4 m.

Na dz. nr (...) występuje sieć elektroenergetyczna niskiego napięcia (NN 0,4kV) w układzie płaskim o długości linii 59,40 m, z jednym pojedynczym betonowym słupem i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 1,4 m. Na dz. nr 134 występuje sieć elektroenergetyczna niskiego napięcia (NN 0,4kV) w układzie płaskim o długości linii 272,40 m, z czterema pojedynczymi betonowymi słupami, jednym betonowym słupem z podporą i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 1,4 m - 1,8 m.

Na dz. nr (...) występuje sieć elektroenergetyczna niskiego napięcia (NN 0,4kV) w układzie płaskim o długości linii 76,40 m, z dwoma A-owymi betonowymi słupami i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 0,5 m - 2,0 m oraz sieć elektroenergetyczna średniego napięcia (SN 15 kV) w układzie płaskim o długości linii 290,60 m, z jednym pojedynczym betonowym słupem, dwoma A-owymi betonowymi słupami (jedna z nóg A-owego słupa wysuniętego

najbardziej na południe znajduje się na działce sąsiedniej) i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 1,8 m - 3,5 m (część pasa służebności średniego napięcia przebiega poza granicą działki). Jako wiązanie między rozdzielniami niskiego i średniego napięcia zastosowano słupową stację transformatorową osadzoną na A-owym betonowym słupie.

Na dz. nr (...) występuje sieć elektroenergetyczna średniego napięcia (SN 15kV) w układzie płaskim o długości linii 28,35 m, bez słupów i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 3,4 m.

Na dz. nr (...) występuje sieć elektroenergetyczna średniego napięcia (SN 15kV) w układzie płaskim o długości linii 78,30 m z jednym pojedynczym betonowym słupem i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 3,4 m.

Na dz. nr (...) występuje sieć elektroenergetyczna średniego napięcia (SN 15kV) w układzie płaskim o długości linii 83,25 m z jednym A-owym betonowym słupem i rozpiętością pomiędzy skrajnymi przewodami 3,4 m.

Linia elektroenergetyczna średniego napięcia SN 15kV relacji B.-K. podtrzymywana na słupach, która przebiega przez działki (...), była budowana w roku 1976 i rozbudowywana w okresie 1980-1981. W układzie płaskim ma ona szerokość 1,8 – 3,5 m i 3,5 m. Z kolei linię elektroenergetyczną niskiego napięcia nN 0,4 kV, która przebiega przez działki oznaczone numerami ewidencyjnymi (...), budowano w latach 1980 - 1981. Przez obie linie dostarczana jest energia elektryczna m.in. do wsi W. i jej przysiółka - K..

Działki uczestników postępowania, na których zlokalizowane są urządzenia elektroenergetyczne linii średniego i niskiego napięcia znajdują się na obszarze, dla którego nie został sporządzony aktualny plan zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy B., w większości są to tereny o przeznaczeniu rolniczym. L. przesyłowe przebiegające przez działki uczestników są zasilane z Głównego Punktu Zasilania L. – G..

Urządzenia elektroenergetyczne znajdujące się na działkach uczestników należą aktualnie do (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.. Pierwotnie były one eksploatowane przez przedsiębiorstwo (...), a następnie przez przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Z. (utworzone w 1982 roku jako Zakłady (...)), a po jego podziale w 1989 roku przez przedsiębiorstwo użyteczności publicznej o nazwie Zakład (...) w P.. W dniu 12 lipca 1993 roku przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w P. zostało przekształcone w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod firmą (...) S.A. W grudniu 2002 roku doszło do połączenia (...) S.A. z innymi spółkami energetycznymi i zmiany nazwy na Grupa (...) S.A., która we wrześniu 2004 roku ponownie zmieniła nazwę - na (...) S.A. Aktem notarialnym z dnia 30 czerwca 2007 roku została zawarta umowa zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa, na podstawie której (...) Sp. z o.o. nabyła od (...) S.A. z dniem 1 lipca 2007 roku oddział samodzielnie sporządzający bilans, stanowiący przedsiębiorstwo dystrybucyjne i od tej pory stała się właścicielką urządzeń przesyłowych, w tym przebiegających przez nieruchomość wnioskodawców.

Przy powyższych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Nabycie służebności następuje na zasadach ogólnych, w oparciu o przepisy art. 352 k.c. oraz art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. Zgodnie z art. 352 § 1 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności. Art. 292 k.c. stanowi, że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, jednak tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. W tym wypadku stosuje się odpowiednio przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie. Zgodnie zaś z art. 172 § 1 k.c. posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze.

W myśl przytoczonych przepisów, do nabycia służebności przez zasiedzenie konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek: korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności (posiadanie służebności - art. 352 § 1 k.c.), obwarowane dodatkowym wymogiem istnienia trwałego i widocznego urządzenia (art. 292 k.c.), upływ określonego czasu, przy czym długość wymaganego okresu zależy od dobrej lub złej wiary w chwili rozpoczęcia korzystania z nieruchomości. Ustawa przewiduje przy tym domniemanie dobrej wiary (art.

7 k.c.). Do okresu posiadania koniecznego do zasiedzenia można doliczyć okres posiadania przez poprzednika, jeśli nastąpiło przeniesienie posiadania, albo obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego (art. 176 k.c.).

W sprawie zostało w sposób jednoznaczny wykazane, że wnioskodawca i jego poprzednicy prawni posiadali służebność przez okres niezbędny do stwierdzenia jej zasiedzenia. Linie energetyczne średniego i niskiego napięcia w miejscowości W., będące urządzeniami elektroenergetycznymi posadowionymi na nieruchomościach uczestników zostały pobudowane w latach 70-tych i do końca roku 1980. Stanowią trwałe i widoczne urządzenie, eksploatowane obecnie przez wnioskodawcę, a wcześniej przez jego poprzedników prawnych. Stąd też nawet przy przyjęciu złej wiary, wobec upływu z końcem 2010 r. 30-letniego okresu, o którym mowa w art. 172 k.c., należało stwierdzić zasiedzenie służebności.

Obecnie za ugruntowany uznaje się pogląd dopuszczający możliwość nabycia w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przed wejściem w życie przepisu art. 305¹ k.c. wprowadzającego wprost tę instytucję do porządku prawnego. - kwestia ta była zresztą wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, które doprowadziły do ustabilizowania się linii orzeczniczej we wskazanym kierunku. Wprawdzie przepisy ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731) wprowadzającej z dniem 3 sierpnia 2008 r. do polskiego systemu prawnego służebność przesyłu nie zawierają norm przejściowych w zakresie zasiedzenia służebności przesyłu, jednakże wywiera to tylko ten skutek, że jeżeli termin prowadzący do zasiedzenia służebności upłynął przed dniem 3 sierpnia 2008 roku (to jest przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r.), to Sąd stwierdzi nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jeżeli zaś po tej dacie - Sąd stwierdzi zasiedzenie służebności przesyłu. Brak przepisów intertemporalnych nie odbiera zatem posiadaniu urządzeń energetycznych na cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione przez przedsiębiorstwo przesyłowe, cech posiadania mogącego prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu.

Sąd nie podzielił argumentów uczestników postępowania, że wnioskodawca nie wykazał, iż jego poprzednik prawny przedsiębiorstwo państwowe po 1 lutego 1989 r. uzyskało skutecznie od Skarbu Państwa posiadanie prawa, którego wykonywanie mogło zmierzać do jego zasiedzenia. Urządzenia stanowiące fragment linii średniego i niskiego napięcia, przechodzących przez nieruchomości uczestników, należały do poszczególnych zakładów, będących poprzednikami wnioskodawcy. Przejście prawa służebności od Skarbu Państwa na wskazane podmioty nastąpiło jako element przekazywanego mienia w rozumieniu art. 44 k.c. Wskazana infrastruktura przesyłowa była niezbędnym elementem funkcjonowania i prowadzenia podstawowej działalności przez te podmioty, a zatem ewentualne wyodrębnienie linii przesyłowych z całości przekazywanego majątku musiałoby ze swej istoty prowadzić do zniweczenia gospodarczego celu przekształceń organizacyjnych.

Wnioskodawca, a także jego kolejni poprzednicy, korzystali z trwałego i widocznego urządzenia co najmniej przez okres lat trzydziestu, w wyniku czego doszło do nabycia służebności przesyłu w drodze zasiedzenia. Uczestnicy nie udowodnili w żaden sposób przerwania posiadania. Ostatecznie wnioskodawca, nabywając przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c., nabył również służebność, skoro wszedł w posiadanie linii elektroenergetycznej. Ponadto okolicznością świadczącą o przeniesieniu posiadania z pewnością było wydanie przedmiotu posiadania, co jest niewątpliwie.

Wobec powyższego Sąd stwierdził, że wnioskodawca nabył z dniem 31 grudnia 2010 r. przez zasiedzenie służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na działkach uczestników postępowania, w zakresie przestrzennym określonym w opinii biegłego K. K. (2).

Kosztami postępowania Sąd obciążył strony w zakresie przez nie poniesionym, na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożyli uczestnicy postępowania zaskarżając postanowienie w całości.

Jako zarzuty apelacyjne wskazali :

1. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie lub niezastosowanie tj;

a). art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc poprzez jego niezastosowanie oraz zwolnienie wnioskodawcy z obowiązku wykazania faktu daty początkowej ewentualnego posiadania służebności, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na określenie takiej daty z uwagi na to, że dokumenty przedstawione przez wnioskodawcę nie dotyczyły spornych nieruchomości;

b). art. 292 w zw. z art. 285 § 1 i 2 kc poprzez uznanie, że korzystanie ze spornej nieruchomości przez poprzedników prawnych wnioskodawcy przed 3 sierpnia 2008r. mogło być uznane za posiadanie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu;

c). art. 285 § 1 kc poprzez błędne uznanie, że w przedmiotowym stanie faktycznym, brew zasadzie numerus clausus ograniczonych praw rzeczowych, możliwe było nabycie lub posiadanie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu przed 3 sierpnia 2008r. tj. dniem wprowadzenia do porządku prawnego instytucji służebności przesyłu;

d). art. 121 pkt 4 kc w zw. z art. 292 kc poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, w której siłą wyższą, niezależną od uczestników był brak podstaw prawnych do przerwania biegu terminu zasiedzenia nieznanego prawa prawa rzeczowego – służebności gruntowej o treści służebności przesyłu o którego istnieniu nie miały świadomości podmioty obrotu prawnego;

2. naruszenie przepisów postępowania w postaci :

a). art. 233 § 1 kpc poprzez dowolną a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, co skutkowało niezgodnym z rzeczywistym stanem rzeczy ustaleniem, że datą początkową ewentualnego posiadania spornej nieruchomości miały być dzień 31 grudnia 1980r., podczas gdy wnioskodawca nie przedstawił w sprawie żadnego skutecznego dowodu, który miałyby potwierdzać w.w. okoliczność, a Sąd dokonał w.w. ustaleń w oparciu o dokumenty z których treści nie wynika, aby regulowały kwestie eksploatacji urządzeń przesyłowych obciążających konkretne działki objęte sporem;

b). art. 205¹² § 2 w zw. z art. 227 kpc poprzez niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy uznanie za udowodnione twierdzeń wnioskodawcy o przeniesieniu posiadania prawa umożliwiającego stwierdzenie zasiedzenia, pomimo braku dowodów potwierdzających te twierdzenia;

c). art. 231 kpc, które apelujący sformułowali jako błędne zastosowanie i ustalenie daty początkowej posiadania służebności na 31 grudnia 1980r. na zasadzie domniemania faktycznego, pomimo, iż okoliczności sprawy i materiał zgromadzony w sprawie nie pozwalał na zastosowanie takiego domniemania;

d). naruszenia art. 177 § 1 pkt 3³ kpc poprzez zaniechanie zawieszenia postępowania z urzędu, pomimo, że rozstrzygnięcie sprawy mogło zależeć od uprzedniego rozstrzygnięcia sprawy zawisłej przed Trybunałem Konstytucyjnym o sygn.. akt P 10/16.

Przy powyższych zarzutach apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości poprzez :

1). oddalenie wniosku wnioskodawcy;

2). zasądzenie od wnioskodawcy na ich rzecz solidarnie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych

ewentualnie

uchylenie postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Wnioskodawca w odpowiedzi na powyższe wniosł o :

1. oddalenie apelacji w całości;
2. oddalenie wniosku o zawieszenie postępowania;
3. zasądzenie od uczestników na jego rzecz kosztów procesu, w tym za zastępstwo procesowe wg. norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja okazała się bezzasadna.

Na wstępie zaznaczenia wymagało, że sprawa została rozpoznana w składzie jednoosobowym zgodnie z art. 15zsz¹ust. 1 pkt 4) ustawy z dnia 02 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U.2021.2095 t.j.).

Poza tym, że żądania wnioskodawcy zgłoszone jako zarzut niweczący - było już przedmiotem rozważań Sądu Okręgowego w Poznaniu na gruncie sprawy z powództwa uczestników K. i M. K. oraz J. i Z. M. skierowanego przeciwko wnioskodawcy (...) Sp. z (...). o nakazanie (sygn. akt XV Ca 1104/17) i pomimo, że Sąd orzekający w niniejszej sprawie nie był związany tym stanowiskiem to zaznaczenia wymagało, że w pełni je podzielił oraz w istotnych fragmentach go przytoczył.

Odnosząc się zarzutów naruszenia prawa procesowego w postaci art. 233 § 1kpc, które apelujący sformułowali jako dowolną a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, co ich zdaniem skutkowało niezgodnym z rzeczywistym stanem rzeczy ustaleniem, że datą początkową ewentualnego posiadania spornej nieruchomości miały być dzień 31 grudnia 1980r., podczas gdy wnioskodawca nie przedstawił w sprawie żadnego skutecznego dowodu, który miałby potwierdzać w.w. okoliczność - niezbędnym jest zaznaczenie, że w trybie powołanego przepisu sąd nie może ocenić dowodów których nie przeprowadził w toku postępowania. Stąd niedopuszczalnym było ze strony apelujących budowanie zarzutu kwalifikującego tę czynność jako błąd. Sąd bowiem nie może ocenić dowodów, których nie ma w materiale dowodowym. Powyższa uwaga odnosi się również do podnoszonego przez apelujących zarzutu naruszenia prawa materialnego w postaci art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc, które apelujący upatrywali w ich niezastosowaniu oraz zwolnieniu wnioskodawcy z obowiązku wykazania fady początkowej ewentualnego posiadania służebności.

Przy tym na gruncie tego zarzutu wskazać należy, że uczestnicy nie kwestionowali twierdzeń wnioskodawcy odnośnie daty wybudowania urządzeń elektroenergetycznych oraz rozpoczęcia ich eksploatacji. W konsekwencji w myśl uregulowania zawartego w art. 230 kpc przy uwzględnieniu wyników całego postępowania zachodziła podstawa do przyjęcia twierdzeń wnioskodawcy za fakty przyznane, co z kolei na podstawie art. 229 kpc nie wymagało ze strony wnioskodawcy ich dowodzenia.

W tym kontekście zaznaczyć trzeba, że przesłanką zasiedzenia służebności jest posiadanie służebności, które zgodnie z art. 352 § 1 k.c. polega ono na faktycznym korzystaniu z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Przy tym, aby posiadanie mogło doprowadzić do zasiedzenia służebności, musi – zgodnie z art. 292 k.c. – polegać na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Art. 352 § 1 k.c stanowi odpowiednik posiadania nieruchomości prowadzącego do nabycia jej własności przez zasiedzenie (art. 172 k.c. w zw. z art. 336 k.c.). Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio do zasiedzenia służebności (art. 292 zd. 1 k.c.). O początku posiadania służebności, a więc faktycznego korzystania z cudzej nieruchomości przez przedsiębiorcę, który wchodzi na grunt w celu wybudowania urządzenia służącego do przesyłania energii elektrycznej, można mówić już wtedy, gdy zajmuje on cudzy grunt w celu rozpoczęcia budowy takiego urządzenia (por. postanowienie SN z 24.05.2013r., V CSK 287/12, publ. OSN 2014/2/20). Przedstawiona wykładnia omawianych przepisów ma także wyraźne uzasadnienie z punktu widzenia właściciela nieruchomości. Ograniczenia we władaniu przez niego nieruchomością ujawniają się niewątpliwie już wtedy, gdy przedsiębiorca zajął oznaczoną część tej nieruchomości i rozpoczął prace związane z wznoszeniem urządzeń służących do przesyłania energii elektrycznej. Już wtedy, jeżeli

właściciel sprzeciwia się takiemu stanowi rzeczy, może podjąć działania zmierzające do tego, aby przedsiębiorca zaprzestał naruszenia jego władztwa. Z tym też zdarzeniem należy wiązać początek biegu terminu do zasiedzenia służebności. Stąd w celu udowodnienia zasadności zarzutu zasiedzenia służebności wnioskodawca musiał wykazać datę wybudowania spornych linii elektroenergetycznych a która to data w zakresie roku - jak już wskazano - nie była kwestionowana ze strony uczestników i została przyjęta za przyznaną.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 231 kpc, które apelujący sformułowali jako błędne zastosowanie i ustalenie daty początkowej posiadania służebności na zasadzie domniemania faktycznego na 31 grudnia 1980r. wskazać należy, że wbrew temu twierdzeniu Sąd Rejonowy nie odwołał się w omawianym zakresie na domniemanie, lecz w zakresie roku na okoliczność przyznaną. Natomiast wobec niemożliwości sprecyzowania dokładnej daty rozpoczęcia prac związanych z omawianą inwestycją przyjął dzień 31 grudnia 1980r. i Sąd Okręgowy nie znajduje podstaw do podważenia tak określonej daty.

W omawianej bowiem kwestii istotnym było, że uczestnicy nie kwestionowali i to również na etapie apelacji, że na nieruchomościach stanowiących ich własność znajdują się napowietrzne linie elektroenergetyczne: średniego napięcia SN 15kV relacji B.-K. wybudowana w latach 1967-1973 i rozbudowywana w latach 1980-1981 oraz niskiego napięcia nN 0,4 kV wybudowana w latach 1980-1981. Mając na uwadze, że uczestnicy nie podważali formy i zakresu przebiegu powyższych urządzeń oraz nie wskazywali na jakąkolwiek zmianę w ich usytuowaniu przyjąć można było, że obie linie w aktualnym przebiegu z pewnością wybudowano w latach 1980-1981. Przy tym jak już wskazano - dokładana data rozpoczęcia prac nie była możliwa do ustalenia, a więc należało przyjąć w tym zakresie dzień 31.12.1980r. Oznacza to, że w tej dacie poprzednik prawny wnioskodawcy przystąpił do posiadania służebności prowadzącego do zasiedzenia.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 205⁽¹²⁾ § 2 w zw. z art. 227 kpc sformułowanego przez apelujących jako niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy uznanie za udowodnione twierdzeń wnioskodawcy o przeniesieniu posiadania prawa umożliwiającego stwierdzenie zasiedzenia, pomimo braku dowodów potwierdzających te twierdzenia wskazać należy, że przepis art. 205⁽¹²⁾ § 2 kpc odnosi się do zasad składania pism przygotowawczych w postępowaniu cywilnym. Natomiast twierdzenie, że został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę art. 227 kpc, ma rację bytu tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, a jego pośrednie naruszenie może polegać na odmowie przeprowadzenia przez sąd dowodu z uwagi na powołanie go do udowodnienia okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, kiedy ocena ta była błędna (wyr. SN z 11.7.2012 r., II CSK 677/11, Legalis). Należy uznać, że do naruszenia tego przepisu dochodzi więc wówczas, gdy sąd oddała wnioski dowodowe zmierzające do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy (zob. wyr. SN z 7.3.2001 r., I PKN 299/00, Legalis). Ponadto zarzut naruszenia art. 227 KPC może polegać na przeprowadzeniu dowodu dla ustalenia faktów, które nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Jego pośrednie naruszenie może natomiast polegać na odmowie przeprowadzenia przez sąd dowodu, z uwagi na powołanie go dla udowodnienia okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, gdy ocena ta była błędna (zob. post. SN z 23.1.2001 r., IV CKN 970/00, Legalis).

W świetle powyższego powołanie się na naruszenie wskazanych przepisów nie korelowało z przywołaną przez apelujących argumentacją.

Niemniej odnosząc się do niej przede wszystkim zaznaczenia wymaga, że do przeniesienia posiadania, dla zachowania jego ciągłości, może dojść w każdy ze sposobów wskazanych w art. 348-351 kc. Natomiast zgodnie z art. 348 kc przeniesienie posiadania może nastąpić przez wydanie rzeczy, posiadanie jest, bowiem, stanem faktycznym, więc jego przekazanie nie wymaga innej czynności niż faktyczna (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 201/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 93, z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CKN 859/99, z dnia 23 listopada 2004 r., III CK 382/03, i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2013 r., V CSK 269/12).

W kontekście powyższego dzieląc i powtarzając w tym zakresie stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w powołanym już uzasadnieniu wyroku (w sprawie XV Ca 1104/17) wskazać należy, że nie można zgodzić

ze stanowiskiem apelujących, co do niewykazania przeniesienia posiadania służebności, skutkującego brakiem możliwości doliczenia przez wnioskodawcę na podstawie art. 176 k.c. okresu posiadania swoich poprzedników.

Wnioskodawca jest właścicielem linii przesyłowych znajdujących się na nieruchomościach uczestników oraz posiadaczem służebności gruntowej od dnia 30.06.2007r., kiedy to na mocy umowy zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa zostało na niego przeniesione przez (...) SA w P. przedsiębiorstwo dystrybucyjne (w rozumieniu art. 55¹ k.c.), obejmujące m.in. prawa własności ruchomości związanych z prowadzeniem działalności w zakresie dystrybucji energii elektrycznej, w tym linie kablowe i napowietrzne, sieci dystrybucyjne oraz zespoły elektroenergetyczne, stacje i rozdzielnie energetyczne oraz transformatory, a ponadto prawa własności nieruchomości oraz prawa użytkowania wieczystego gruntów. W § 4 umowy zawarte zostało postanowienie, zgodnie z którym wydanie wszystkich aktywów oddziału następowало w dniu zawarcia aktu i z dniem zawarcia umowy pozwany przejmował samodzielne prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na dystrybucji energii elektrycznej w oparciu o całość majątku wchodzącego w skład zbywanego oddziału (k.72v). Nie jest kwestionowane w apelacji, że na skutek wykonania powyższej umowy i wydania wnioskodawcy aktywów zbytego oddziału doszło do przeniesienia przez (...) SA na wnioskodawcę spornej służebności gruntowej w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. w zw. z art. 348 k.c. (wedle tego ostatniego przepisu przeniesienie posiadania następuje m.in. przez wydanie rzeczy). W konsekwencji wnioskodawca na podstawie art. 176 § 1 k.c. mógł doliczyć do czasu, przez który sam posiada służebność, czas posiadania swego bezpośredniego poprzednika.

Przy tym Sąd Okręgowy jako bezzasadne uznał stanowisko apelujących, że wnioskodawca nie przedstawił dowodów na przeniesienie posiadania służebności ze Skarbu Państwa na przedsiębiorstwo państwowe będące jeszcze wcześniejszym poprzednikiem prawnym wnioskodawcy, a więc na Zakład (...) w P., które to przedsiębiorstwo państwowe i nie było to kwestionowane przez apelujących – powstało w 1989r. na skutek podziału przedsiębiorstwa państwowego Zakłady (...) i następnie w 1993r. zostało skomercjalizowane i przekształcone w spółkę akcyjną pod nazwą (...) SA, funkcjonującą ostatecznie (na skutek połączenia spółek poprzez przeniesienie całych majątków przejmowanych spółek na rzecz (...) SA oraz zmiany nazwy) jako (...) SA.

W tym zakresie istotnym było, że korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej przed dniem 1.02.1989r. stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa (por. także np. uchwałę Sądu Najwyższego z 22.10.2009r., III CZP 70/09, publ. OSN 2010/5/64). Wynika to z faktu, że obowiązywał wówczas art. 128 k.c., wyrażający zasadę jedności mienia ogólnonarodowego, wedle której własność państwowa („socjalistyczna własność ogólnonarodowa”) była jedna i przysługiwała niepodzielnie państwu (§ 1), a państwowe osoby prawne w granicach swej zdolności prawnej wykonywały w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej (§ 2). Skoro zatem własność państwowa mogła przysługiwać wyłącznie Skarbowi Państwa, beneficjentem działań podejmowanych przez przedsiębiorstwa państwowe, które prowadziły do nabycia praw w wyniku zasiedzenia, w tym zasiedzenia służebności gruntowej, był także Skarb Państwa.

Wprawdzie art. 128 k.c. został znówelizowany ustawą z dnia 31.01.1989r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 3, poz. 11), a następnie uchylony ustawą dnia 28.07.1990r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321), to jednak zmiany te nie miały mocy wstecznej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 12.12.1996r., I CKU 38/96, publ. Prok. i Pr. - wkł. 1997/4/ s.27). Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31.01.1989r., a więc w dniu 1.02.1989r., zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. nie spowodowała natomiast przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym – z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych – uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej z dnia 31.01.1989r. (por. uchwałę (7) Sądu Najwyższego z 18.06.1991r., III CZP 38/91, publ. OSN 1991//10-12/118). Przekształcenie zarządu w prawo własności nastąpiło z mocy prawa: w odniesieniu

do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na gruntach Skarbu Państwa lub gminy, a będących w zarządzie państwowych osób prawnych – w dniu 5.12.1990r. na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29.09.1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79, poz. 464), a w odniesieniu do innych składników majątkowych – w przypadku przedsiębiorstw państwowych w dniu 7.01.1991r. na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20.12.1990r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. Nr 2, poz. 6), w którym skreślono przepis, iż „przedsiębiorstwo państwowe wykonuje wszelkie uprawnienia w stosunku do mienia ogólnonarodowego będącego w jego dyspozycji, z wyjątkiem uprawnień wyłączonych przepisami ustawowymi”, a jednocześnie wprowadzono przepis, że „przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, zapewnia jego ochronę” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 20.01.2015r., V CSK 26/14 i z 12.02.2015r., IV CSK 280/14).

Brak jest zatem podstaw do stwierdzenia, że przedmiotowe urządzenia przesyłowe stanowiły własność Skarbu Państwa jedynie do 1.02.1989r., gdyż sama zmiana przepisu art. 128 k.c. nie uprawnia do takiego wniosku. Oznacza to także, że nie można automatycznie przyjmować, by od 1.02.1989r. przedsiębiorstwo państwowe będące poprzednikiem prawnym wnioskodawcy stało się posiadaczem służebności gruntowej w miejsce jego uprzedniego statusu, jakim było dzierżenie w imieniu Skarbu Państwa. Wnioskodawca konsekwentnie wskazywał na datę 5.12.1990r. jako rozpoczęcie wykonywania posiadania służebności gruntowej z tym, że ustawa z dnia 29.09.1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości w art. 2 ust. 2 wyraźnie odnosiła się do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na gruntach Skarbu Państwa lub gminy, gdy tymczasem nie zostało ustalone, aby przedmiotowe urządzenia przesyłowe znajdowały się wówczas na takich gruntach. Skoro natomiast ostatecznie uwłaszczenie przedsiębiorstw państwowych nastąpiło najpóźniej w dniu 7.01.1991r. na podstawie przytoczonego wyżej art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20.12.1990r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, to w tej właśnie dacie można już z pewnością mówić o posiadaniu służebności gruntowej przez przedsiębiorstwo państwowe.

Zdaniem przy tym Sądu Okręgowego przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w P., będące właścicielem urządzeń i posiadaczem służebności gruntowej od dnia 7.01.1991r., mogło na podstawie art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. doliczyć do czasu, przez który samo posiadało służebność, czas posiadania wykonywanego od 31.12.1980r. na rzecz Skarbu Państwa. Trzeba podkreślić, że zgodne z art. 292 zd. 2 k.c. przepisy o nabyciu własności nieruchomości stosuje się do nabycia służebności gruntowej tylko odpowiednio, i podobne odesłanie zawiera art. 352 § 2 k.c., stanowiąc, że do posiadania służebności stosuje się „odpowiednio” przepisy o posiadaniu rzeczy. Ze względu na specyfikę posiadania służebności w praktyce wyłączone jest w tym wypadku stosowanie art. 349-351 k.c., regulujących kwestię przeniesienia posiadania samoistnego (gdyż posiadanie służebności kwalifikuje się, co już wyżej wyjaśniono, zazwyczaj jako posiadanie służebne, a więc posiadanie odrębne w stosunku do posiadania rzeczy, względnie posiadanie zależne, tyle że specyficzne). Oznacza to, że przeniesienie posiadania służebności gruntowej może nastąpić w sposób określony w art. 348 k.c., który w odniesieniu do przeniesienia posiadania rzeczy polega na wydaniu rzeczy, wydaniu dokumentów, które umożliwiają rozporządzanie rzeczą, jak również wydaniu środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą. Skoro jednak art. 348 k.c. stosuje się do przeniesienia posiadania służebności jedynie „odpowiednio”, to w orzecznictwie uznaje się, że w przypadku posiadania służebności przesyłowej wydanie rzeczy w rozumieniu art. 352 § 2 k.c. w zw. z art. 348 k.c. polega na przejęciu przedsiębiorstwa przesyłowego, którego użyteczność jest zwiększana przez korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym tej służebności, a ponadto przejęcie wynikające z uwłaszczenia z mocy ustawy oznacza przeniesienie posiadania (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26.01.2015r., V CSJ 26/14, z 15.10.2015r., II CSK 853/14 i z 15.11.2016r., III CSK 422/15; wyrok Sądu Najwyższego z 15.02.2017r., II CSK 157/16, a także uchwała Sądu Najwyższego z 22.05.2013r., III CZP 18/13, publ. OSN 2013/12/139).

Jeżeli zatem w rozpoznawanym przypadku przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w P. nabyło w dniu 7.01.1991r. z mocy prawa własność urządzeń przesyłowych znajdujących się na gruntach uczestników (i rozpoczęło wykonywanie dla siebie posiadania służebności gruntowej), to nabycie to było równoznaczne z przeniesieniem posiadania służebności ze Skarbu Państwa na wymienione przedsiębiorstwo. Wnioskodawca mógł tym samym na podstawie art.

176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. doliczyć do czasu, przez który sam posiadał służebność, również czas posiadania wykonywanego od 31.12.1980r. przez Skarbu Państwa.

W świetle powyższego powyższy zarzut był nieskuteczny.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów naruszenia prawa materialnego, w tym możliwości przyjęcia, że nie wchodziło w ogóle w grę nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu, która została ustawowo uregulowana od dnia 3.08.2008r. odwołać się można do stanowiska Sądu Okręgowego wyrażonego w powołanym już uzasadnieniu, które Sąd w niniejszym składzie w pełni podziela oraz przywołanego przez ten Sąd orzecznictwa Sądu Najwyższego. W tym przedmiocie znaczącym jest uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22.05.2013r. (III CZP 18/13, publ. OSN 2013/12/139), w której przyjęto, że konstrukcja prawna służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) została ukształtowana z jednoznaczną intencją potwierdzenia dotychczasowej praktyki orzeczniczej, która konsekwentnie przyjmowała możliwość ustanowienia na nieruchomości służebności gruntowej pozwalającej na korzystanie ze znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorcę wykorzystującego je w swojej działalności gospodarczej. Poza tym, uchwała z dnia 17.01.2003r. (III CZP 79/02, publ. OSN 2003/11/142) oraz z dnia 7.10.2008r. (III CZP 89/08, publ. Biul. SN 2008/10/s.8), gdzie uznano, że możliwe jest nabycie przez zasiedzenie służebności gruntowej o cechach odpowiadających służebności przesyłu, uregulowanej następnie w art. 305¹-305⁴ k.c. Szczególnie istotna była druga uchwała, w której posłużono się określeniem „służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu” oraz dopuszczono nabycie jej przez zasiedzenie na rzecz przedsiębiorcy. Stanowisko to zostało podzielone w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. uchwała siedmiu sędziów z dnia 9.08.2011r., III CZP 10/11, publ. OSN 2011/12/129, wyrok z dnia 12.12.2008r., II CSK 389/08 oraz postanowienia: z dnia 26.07.2012r., II CSK 752/11, Głosa 2013/1/s.58; z dnia 18.04.2012r., V CSK 190/11 i z dnia 6.07.2011r., I CSK 157/11, publ. OSNC-ZD 2012/B/45). Bezpośrednią konsekwencją przedstawionego stanowiska, odnoszącego się do charakteru służebności przesyłu, było stwierdzenie, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności. Rozważając kwestię możliwości zaliczenia, do okresu posiadania służebności przesyłu koniecznego do nabycia jej przez zasiedzenie, okresu, w którym przed dniem 3.08.2008r. na nieruchomości istniał stan odpowiadający treści tego prawa Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie można twierdzić, by w tym okresie występowało posiadanie służebności przesyłu, prawo to bowiem jeszcze wówczas nie istniało. Stan faktyczny na nieruchomości mógł jednak wskazywać na wykonywanie przez przedsiębiorcę służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, zgodnie z koncepcją sformułowaną w uchwale z dnia 7.10.2008r., III CZP 89/08. Po analizie różnych wariantów Sąd Najwyższy ostatecznie uznał, że możliwość pełnego uwzględnienia okresu, w którym na nieruchomości istniał stan odpowiadający wykonywaniu służebności przesyłu, jest rozwiązaniem najlepiej odpowiadającym relacji pomiędzy tą służebnością a służebnością gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Przemawia za tym konstrukcja służebności przesyłu oraz wspomniany już wyżej cel jej wprowadzenia, czyli potwierdzenie i uporządkowanie wcześniejszego orzecznictwa, nie zaś wprowadzanie nowego rodzaju prawa rzeczowego. Konstrukcja funkcjonująca do tej pory jedynie na podstawie orzecznictwa została bez istotnych zmian powtórzona w art. 305¹-305⁴ k.c. Możliwość pełnego uwzględnienia stanu faktycznego istniejącego na nieruchomości przed dniem 3.08.2008r. nie stoi też w sprzeczności z gwarancyjnym charakterem norm prawa intertemporalnego. Zarówno z punktu widzenia właściciela nieruchomości, na której istnieje stan odpowiadający służebności przesyłu, jak i przedsiębiorcy korzystającego z tej sytuacji, wprowadzenie art. 305¹-305⁴ k.c. nie oznaczało żadnej istotnej zmiany. Pierwszy zmuszony jest do znoszenia działania osoby trzeciej na swojej nieruchomości w tym samym zakresie, drugi natomiast może korzystać z urządzeń przesyłowych w takim samym zakresie, w jakim byłoby to możliwe we wcześniejszym stanie prawnym, oraz nabyć stosowną służebność w drodze zasiedzenia. Nie można także uznać, by możliwość pełnego doliczenia okresu posiadania przed dniem 3.08.2008r. mogła stanowić zaskoczenie dla zainteresowanych podmiotów, zwłaszcza dla właścicieli nieruchomości, które zostają obciążone służebnością przesyłu. W razie braku możliwości zaliczenia tego okresu na poczet posiadania służebności przesyłu na nieruchomości powstałaby służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu, z perspektywy więc zakresu ograniczeń prawa własności skutek byłby w obu wypadkach taki sam. Przedstawiona koncepcja nie narusza ponadto zasady niedziałania prawa

wstecz, wprowadzanej z art. 2 Konstytucji RP, wyrażonej także w art. 3 k.c. Celem tej zasady jest ochrona podmiotów prawa przed skutkami nieprzewidywalnych działań ustawodawcy. Biorąc więc pod uwagę, że wejście w życie art. 305¹-305⁴ k.c. nie spowodowało istotnych zmian w sferze prawnej właścicieli nieruchomości, na których zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, sytuacja ta nie mogłaby być porównywana ze skutkami wprowadzenia nowego prawa rzeczowego.

W świetle powyższe jako bezzasadne Sąd Okręgowy uznał zarzuty odnoszące się do prawa materialnego sformułowane przez apelujących jako naruszenie art. 292 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 kc oraz art. 292 w zw. z art. 172 § 2 w zw. z art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 244 § 1 kc w zw. z art. 285 § 1 kc.

Mając zatem na względzie powyższe Sąd Okręgowy podzielając obecne stanowisko Sądu Rejonowego, że co do zasady prawnie dopuszczalne było żądanie wnioskodawcy - podzielił również ocenę tego Sądu, iż przyjmując złą wiarę poprzednika prawnego wnioskodawcy dla skuteczności jego żądania – zgodnie z uregulowaniem zawartym w art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c., art. 172 § 2 k.c. i art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 9 ustawy z dnia 28.07.1990r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, Dz.U. Nr 55, poz. 321) wymagany był upływ 30 - letniego okresu posiadania. W konsekwencji, że z dniem 31 grudnia 2010r. wnioskodawca nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu.

Ustosunkowując się do kolejnego zarzutu naruszenia prawa materialnego, który apelujący sformułowali jako niezastosowanie art. 121 pkt 4 w zw. z art. 292 kc wskazać należy, że Sąd Najwyższy wielokrotnie również stwierdzał w swoim orzecznictwie, że przeszkody natury politycznej mogą być okolicznością, która może być zrównana w skutkach z siłą wyższą. Niemniej, że w sprawach o zasiedzenie służebności gruntowej przez Skarb Państwa (państwową osobę prawną) stosowanie art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 i art. 292 kc jeżeli właściciel nieruchomości, na której przed 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe posadowiło urządzenia przesyłowe, powołuje się na zawieszenie biegu zasiedzenia służebności przesyłu na podstawie art. 121 pkt 4 kc, powinien wykazać, że z określonych przyczyn politycznych, dotyczących jego lub jego poprzedników prawnych, nie mogli oni przed 1989 r. dochodzić roszczeń wynikających z posiadania przez Skarb Państwa nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu (por. m.in. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2003 r., IV CKN 420/01, IC 2004, nr 6, str. 38 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2017 r., III CSK 60/17, z dnia 27 kwietnia 2017 r., II CSK 504/16, z dnia 28 stycznia 2015 r., II CSK 75/14, z dnia 18 czerwca 2014 r., V CSK 405/13, z dnia 16 stycznia 2009 r., V CSK 249/08, z dnia 29 października 2009 r., III CSK 22/09, z dnia 16 września 2009 r., II CSK 169/09, z dnia 30 października 2008 r., II CSK 241/08, OSNC - ZD 2010, nr A, poz. 2, i z dnia 13 października 2005 r., I CSK 162/05, OSP 2006, nr 9, poz. 107)

W tym kontekście powoływanie się na etapie postępowania apelacyjnego na siłę wyższą upatrywaną przez apelujących w braku podstaw prawnych do przerwania biegu terminu zasiedzenia nieznanego prawu rzeczowemu nie daje podstaw do przyjęcia zasadności tego zarzutu bez uprzedniego wykazania konkretnymi dowodami dającymi podstawę do indywidualnego rozpoznawania podnoszonego zarzutu sprawy.

Nadto odnosząc się do argumentacji apelujących nabycia przedmiotowej nieruchomości bez jakichkolwiek obciążeń prawnorzeczowych na rzecz wnioskodawcy i jego poprzedników prawnych ujawnionych w księgach wieczystych wskazać należy, że rękojmia nie działa przeciwko uprzywilejowanym prawom, które wymieniono w przepisie art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 790). Unormowanie to znajduje zastosowanie więc do praw uprzywilejowanych, których nie ujawniono w księdze wieczystej. Unormowanie zawarte w art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 790) stosuje się do służebności gruntowej i służebności przesyłu, które zostały nabyte w drodze zasiedzenia (art. 292 KC w zw. z art. 305⁴ kc) (por. np. postanowienie SN z 28.03.2017r., II CSK 462/16).

W związku z powyższym również w tym zakresie argumentacja apelujących okazała się nieuzasadniona.

Także Sąd Okręgowy podzielając stanowisko Sądu Rejonowego, że obecnie nie zachodzi podstawa do zawieszenia postępowania, albowiem Sąd Najwyższy zajął stanowisko w kwestii istotnej dla przedmiotu rozstrzygnięcia tj.

związanej z samą zasadą żądania zasiedzenia służebności a mianowicie, że prawnie dopuszczalne jest badanie nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 k.c.), względnie służebności przesyłu (art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c.) – w zależności od tego, kiedy upłynął wymagany ustawą czas posiadania służebności (art. 172 k.c.). W związku z tym, że nie byłoby celowym zawieszenie postępowania celem oczekiwania na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygn. akt P 10/16. W konsekwencji uznał zarzut naruszenia art. 177 § 1 pkt 3³ kpc jako bezzasadny.

W świetle powyższego na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uznając apelację za niezasadną orzekł jak w pkt 1 postanowienia.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy oparł o przepis art. 520 § 2 w zw. z art. 391 § 1 kpc mając na uwadze, że interesy uczestników postępowania były sprzeczne z interesem wnioskodawcy, co powodowało, że wobec uwzględnienia jego żądania należało obciążyć ich kosztami postępowania. Wnioskodawca w postępowaniu apelacyjnym podniósł koszt zastępstwa radcowskiego, którego wysokość ustalono na podstawie § 5 ust. 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015.1804 z późn. zm.).

Ewa Blumczyńska